

LUND UNIVERSITY

Falstaff, fakir : en gentleman i gröna byxor

Tersmeden, Fredrik

Published in:

Parnass : de litterära sällskapens tidskrift om skönlitterära klassiker

2013

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Tersmeden, F. (2013). Falstaff, fakir : en gentleman i gröna byxor. *Parnass : de litterära sällskapens tidskrift om skönlitterära klassiker*, (1), 40-41.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Falstaff, fakir – en gentleman i gröna byxor

AV FREDRIK TERSMEDEN

"Men hvem i all verden är den vackra herren i gröna byxorna, som sitter så fint derborta?"

"Så sant jag lefver, tror jag minsann, att det är vår ende verkliga vän!"

"Det måste då vara fakiren Falstaff! Låtom oss nalkas vördsamt."

Så låter författarjaget Falstaff, fakir sig beskrivas i en dialog mellan två tänkta läsare av hans parodiska handbok *Lyckans lexikon* (1896): som en stilig karl i ett par uppseendeväckande kulörta benklädnader. Annars är de texter som utgivits i Falstaff, fakirs namn i regel avfattade i första person och bjuder därför endast på sparsmakade upplysningar om berättarjagets yttre. Vissa detaljer framgår dock och pekar alla i samma riktning: fakiren Falstaff klär sig "i siden och myrrha", bär purpurstrumpor och hög hatt. Han är kort sagt en mycket dyrbart och elegant eki-perad herre.

Bohem med blomma i knapphålet

Bakom Falstaffpseudonymen dolde sig lundensaren Axel Wallengren (1865–1896), ämbetsmannason och motvil-lig juridikstudent med författardrömmar. Han var även privat en välskräddad man. Hans barndomsvän Paul Ros-enius har i sin självbiografiska nyckelroman *De unge gubbarne* (1909) lämnat följande bild av den blott 19-årige ynglingen:

(...) Wallengren hade en stor och ståtlig figur och gick rak som ett ljus. Han hade lagt bort de nedvikna kragarna som Skogman ännu brukade, men den gamla nedärfda kråsnålen af guld med infattad röd sten gjorde sig fortfarande godt på den moderna långhalsduken. Hörnsnibben af en kulört näsduk stack upp ur bröstfickan, och där satt ofta en blomma i uppslaget.

Sommaren 1887 lät Axel Wallengren fotografera sig själv (till höger) tillsammans med sin kusin Waldemar Bülow (liggande) och en norsk vän vid namn Tom Parr (till vänster). Fotot är taget efter Parisresan.

Än mer uttalat blev Wallengrens klädsnobberi sedan han några år senare fått göra en resa till Paris. Och sam-tida fotografier bär syn för sägen: Wallengrens debut-samling som seriös poet må ha burit titeln *Bohème och idyll* (1892), men i sin klädsel var han sannerligen inte bohemisk.

Skräddarräkningen ett evigt gissel

Men att hålla sig elegant krävde kontinuerlig skötsel av persedelbeståndet och som mångårig student saknade Wallengren själv länge egen inkomst. Detta speglas ett antal sidor – och år – längre fram i *De unge gubbarne* där Wallengren gör följande iakttagelse: "Det börjar bli ruggigt i den här gamla vinterrocken, och min cylinder är inte längre vacker. Jag får tala med far om kläder." Men Wallengrens far var en konservativ och kyrkligt lagd herre som genom flit och plikttrohet själv hade arbetat sig upp från fattig bondson till mångbetrodd högre

ämbetsman i staden. Alltför stora extravaganser i äldste sonens garderob var han knappast beredd att ta notan för. Lösningen blev därför att leva på kredit och att söka fördröja reglerandet av sina skulder, däribland till skräddaren.

Just skämt om skräddarräkningar är också ett återkommande tema i fakirskrifterna; i ett kåseri skriver han:

*Farväl, o värld! En krokodil
till höger står om min profil.
Till vänster står min skräddare
och gör mig ändå räddare.*

Ironin som vapen i byxtvist

Också ett av de få renodlat humoristiska inslagen i Wallengrens i övrigt seriöst menade studentlivsnovell *Mannen med två huvuden* (1895) har samma tema. Här bistår kandidat Olof Hall (möjligen Wallengrens alter ego) en kamrat häftande i skuld för ett par ljusblå byxor med ett långt och dräpande ironiskt svar på ett kravbrev för just dessa benpersedlar:

Jag förstår nämligen att Edert brev i grund och botten är ett litet, lyriskt symbolistiskt poem, vilket höres på den vackra rytmen med en något fri uppdelning av Eder tolkare och vän.

*"Om icke herr kandidatorn
genast betalar mig
de ljusblå ljusblå byxor
med nitton kronor jämnt,
så stämmer jag kandidatorn.
Gör nu som H. H. vill!"*

Detta kallar jag poesi! Och ordet "ljusblå" sedan vilka oändlighetssensationer väcker det icke!! Ack! Låtom oss tala litet om något ljusblått, när vi härnäst av ett oblikt öde sammanföras!

Men Wallengren kunde även skämta om kläder i sig, eller snarast med språkbruket kring dem. Att kontrastera högtravande och vardagligt språk är ju ett generellt stildrag i Wallengrens fakiriska repertoar, och ett typexempel finner vi i skildringen av fakirens besök hos den avstutne rikskanslern Bismarck (i *En hvar sin egen gentleman*, 1894):

Bismarck är en rätt ståtlig man. Han var iklädd paradkalsonger med strumpebandsordens stora band; på grund af den tidiga timman gick han i s. k. morgonslöffsor af rödt saffian.

Absurd språklekare och modeskapare

Än mer absurda kontraster och språklekar bjuder fakiren på då han i *Lyckans lexikon* ger sig in på dammodets domäner för att "föreslå ett billigt och varaktigt normalmode, som med fördel kan användas året om, emedan det trotsar alla väderlekens och skönhetsanspråk". Av de tre föreslagna toaletterna kan vi här nöja oss med att citera beskrivningen av en "promenaddräkt" där Wallengren i en drift med samtidens franskinspirerade modejournalprosa leker ohämmat med ljudlikheter och inrim och låter autentiska sömnads- och dräktfackter – mer blandas med både maträtter och musikterminologi:

Kort slêpe af taft med elfenbensfärgade fichuer. Guipurer och fioriturer af gammalt scrêpe, med coteletter på chemisett och corsett. Vid yrväder bäres en parasolett i venstra handen, som är betäckt af en gant de Suede et de Norvège.

Det ädelt grå passar ej fakir

Även den anspråkslösare klädedräkten figurerar dock i de fakiriska skrifterna. I *Lyckans lexikon* förklarar fakiren t ex med vem en ung kvinna bör förlova sig:

Med en ung man af ädel karaktär, och iförd egna, helst grå gångkläder. Grått är nämligen faderskärlekens färg, och det är ingenting att rodna för.

Undantaget från denna regel är dock förstås Falstaff själv. Ty precis som denne vid sin upphöjelse till fakir erhåller dispens från den sedvanliga askesen och får fortsätta att "äta stora köttstycken [...] dricka dina drycker och spela på den festliga basfiolen" behöver han rimligen inte heller ikläda sig faderskärlekens och rättskaffenhetens grå dräkt utan kan fortsätta att bära sina gröna (eller kanske ljusblå?) byxor. Ty som han själv skaldar:

*Om från gentlemannen byxen
tages, är det slut med lyxen!*

Fredrik Tersmeden

Vice ordförande i
Fakirensällskapet och
arkivarie vid Lunds
universitet.